

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Rádiós műsorformátum és műsor szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 26/2000

A bíróság által feltett kérdések:

1. A Cappuccino című rádiós műsor, amely a felperesek közreműködésével került sugárzásra olyan egyéni, eredeti szerkesztésű műnek minősül-e, amely korábban sem Magyarországon, sem külföldön nem került még sugárzásra?
2. A rádiós műsor szerkesztése olyan szellemi alkotó munka eredménye-e, amelynél fogva egyéni, eredeti mű jön létre és kerül sugárzásra?
3. A felperesek a peradatok szerint a szerkesztett rádiós műsor egyes részeinek szerzői is /a rögtönzések, párbeszéddek, stb. tekintetében/, amelyek tekintetében megállapítható-e az, hogy a műsor egyes részeként önálló műnek tekinthetők és mint ilyenek egyéni, eredeti jellegüknél fogva védelemben részesülnek?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

1. A tanács először a bíróság 2. számú kérdésével foglalkozott, miután az általános jellegű volt, s az arra adott válasz alapján látszott megválaszolhatónak a konkrét ügyre vonatkozó 1. számú kérdés.
2. A szerkesztői munka olyan tevékenység, amelynek a szerzői jog szempontjából az ú. n. gyűjteményes művek körében van jelentősége.

A Berni Uniós Egyezmény (1975. évi IV. tvr.) 2. cikkének (1) bekezdésében leszögezi, hogy az „irodalmi és művészeti művek” kifejezés felöleli az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását, tekintet nélkül a mű létrehozatalának módjára vagy alakjára. Emellett 2. cikkének (5) bekezdésében külön is rendelkezik a gyűjteményes művekről: „Irodalmi vagy művészeti műveknek az anyag kiválasztása vagy elrendezése folytán szellemi alkotásnak minősülő gyűjteményei, mint például enciklopédiák és antológiák, a gyűjtemény részét alkotó egyes művek szerzőit megillető jogok sérelme nélkül e jellegüknél fogva részesülnek védelemben.”

A szellemi tulajdon kereskedelemmel összefüggő kérdéseit szabályozó TRIPs egyezmény (1998. évi IX. tv.) 10. cikkének 2. bekezdése és a WIPO Szerzői Jogi Szerződésének (56/1998. (IX.29.) OGY határozat) 5. cikke azt is tisztázza, hogy a szerzői jogi védelem kiterjed a szerzői jog által önmagukban nem védett adatok vagy más nem védett anyag olyan gyűjteményeire is (adattárakra), amelyek a tartalmuk összeválogatásából vagy elrendezéséből adódóan szellemi alkotásnak minősülnek (vagyis eredeti jellegűek). Az említett egyezmény, illetve szerződés előkészítése során nyilvánvalóként ismerték el, hogy az ilyen gyűjteményekre vonatkozó új rendelkezések csupán értelmezik a Berni Uniós Egyezmény 2.

cikkének a szabályait, s a nem védett adatokat vagy más nem védett anyagot tartalmazó, de az új rendelkezésekben foglaltaknál fogva eredetinek minősülő gyűjtemények védelme a Berni Uniók Egyezmény említett cikkéből is következik. Ezt a WIPO Szerzői Jogi Szerződését elfogadó 1996-os diplomáciai értekezlet külön, formális „egyeztetett nyilatkozatban” is rögzítette.

3. A szerzői jog általánosan elfogadott elve az, hogy valamely ötlet, elv vagy elgondolás önmagában nem tárgya a szerzői jogi védelemnek (hanem csak ezeknek az egyéni, azonosítható módon való kifejtése, kifejezése, megvalósítása lehet az). Ezt a TRIPs Egyezmény 9. cikkének 2. bekezdése és a WIPO Szerzői Jogi Szerződés 2. cikke külön is kimondja.

4. A szerzői jogról szóló, 1999. szeptember 1-jén hatályba lépett 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: az Szjt) rendelkezései tökéletes összhangban állnak a fent említett nemzetközi szabályokkal. A Szjt 1. §-ának (2) bekezdése szerint szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy a törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Az említett rendelkezés ezek után csak példálódzó felsorolását adja az ilyen műveknek. Az 1. § (3) bekezdése külön rögzíti, hogy a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg, míg az 1. § (6) bekezdése tisztázza, hogy valamely ötlet, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.

Az Szjt 7. §-a külön szól a gyűjteményes művekről. Az (1) bekezdés szerint akkor részesül szerzői jogi védelemben az ilyen mű, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű, s a védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, összetevői nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben. A (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a gyűjteményes mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti, ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek önálló jogát. A (3) bekezdés az adattárak védelmének terjedelmét tisztázza.

Az 1999. szeptember 1-ig hatályban levő régi szerzői jogi törvény (az 1969. évi III. törvény; a továbbiakban: a Rszjt) nem tartalmazott ilyen részletes rendelkezéseket a művek és különösen a gyűjteményes művek védelméről, azonban a meglévő rendelkezések értelme, értelmezése, s a rájuk épült bírói gyakorlat megfelelt annak, amit a Szjt részletesebb szabályozása tükröz. A Rszjt is védett minden egyéni eredeti irodalmi, tudományos és művészeti alkotást (1. § (1) bekezdés), és külön rendelkezett a gyűjteményes művek védelméről, tisztázva, hogy az ilyen mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti meg, amely azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett művek szerzőinek az önálló jogait (5. § (3) bekezdés).

5. A fentiekből következik a válasz a bíróság 2. számú kérdésére. Rádiós műsorok szerkesztése eredményezheti gyűjteményes művek létrejöttét. Ennek azonban a feltétele éppen az, ami a bíróság kérdésében is benne foglaltatik. Nevezetesen az, hogy a szerkesztői tevékenység szellemi alkotásnak minősüljön, mégpedig a gyűjteményben szereplő művek vagy adatok, illetve bármely más nem védett anyag egyéni, eredeti jellegű összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése folytán. A bírói gyakorlatból merített egy példa egyértelműen igazolja ezt: A Legfelsőbb Bíróság a BH 1978/376 sz. alatt közzétett határozatában az ügy tárgyául szolgáló hanglemez szerkesztőjének tevékenységét is szerzői jogi védelemre érdemes alkotó munkának ismerte el. Nyilvánvaló, hogy ha egy rádiós zenei szerkesztő hoz létre hasonló egyéni, eredeti jellegű válogatást, ugyanúgy fennáll a szerzői jogi védelem.

6. Az eljáró tanács ezután a bíróság 1. számú kérdésével foglalkozott, nevezetesen azzal, hogy „a Cappuccino című rádiós műsor, amely a felperesek közreműködésével került sugárzásra... egyéni, eredeti szerkesztésű műnek minősül-e”. Ezt a kérdést két tekintetben vizsgálta az eljáró tanács: egyrészt abból a szempontból, hogy az adások általános felépítése – „formátuma” – amelyet az egyes konkrét adásokban követtek, minősülhet-e szerzői jogi védelem alá eső műnek, másrészt pedig abból a szempontból, hogy az egyes konkrét adások élvezhetnek-e szerzői jogi védelmet mint egyéni, eredeti gyűjteményes művek.

7. Ami az adások általános koncepcióját, szerkezetét – „formátumát” – illeti, az eljáró tanács arra a megállapításra jutott, hogy nincs szó szerzői jogi védelmet élvező alkotásról. Nemcsak a rádióműsorok szokásos elemeit képező alkotóelemek – hírek, reklámok, sporthírek, meteorológiai jelentések, stb. – megléte és egymáshoz való viszonya nem éri el az egyéni eredeti szellemi alkotás szintjét, de az olyan többletelemeknek a műsorba való belefoglalása sem, mint az ébresztések, a hanghatások vagy a mini-hangjátékok. Mindezek az ötletek szintjén állnak külön is és egymáshoz való viszonyukban is, s mint ilyenek, nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben. Ugyanez áll arra az elvre is, hogy a műsor stílusát és jellegét a felperesek mint egyéni stílusú és hangvételű népszerű rádiós szakemberek határozzák meg.

Az eljáró tanács nem képes arra válaszolni, hogy milyen hasonló elemeket tartalmazó műsorok kerültek sugárzásra akár Magyarországon, akár külföldön, miután a tanács a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. Korm. sz. rendelet 8. §-a (1) bekezdésével összhangban csak a feltett kérdések és a rendelkezésére bocsátott iratok és egyéb anyagok alapján alakíthatta ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végezhetett és nem végezhet külön bizonyítást.

Meg kívánja azonban jegyezni az eljáró tanács, hogy bármilyen kísérlet annak megállapítására, hogy az ügy tárgyául szolgáló műsor új-e – annyiban, hogy ilyen formátumú műsor került-e már adásra bárhol a világon – szükségtelen, miután a kérdés lényege az, hogy az említett formátum eléri-e az eredetiség szintjét. Erre vonatkozóan pedig az eljáró tanácsnak nemleges a véleménye. Ötletekről és azok összességéről van szó. Arra egyébként van adat az iratokban, hogy a műsorban szereplő egyes ötleteket már egy korábbi műsorban – az Extázisban – felhasználták, illetve, hogy a felperesekre hatással voltak egyes külföldi adások.

8. A konkrét adások esetében is hasonló a helyzet az egyes adások egészét illetően. Ez részben következik az előzőekben előadottakból is, de az eljáró tanács ugyanerre a következtetésre jutott a hangszalagok meghallgatása után is.

9. Eltérő azonban a szerzői jogi megítélése a konkrét adások egyes részleteinek, amelyekre a bíróság 3. számú kérdése vonatkozott. A mini-hangjátékok például szerzői jogilag védett alkotásoknak minősülnek. Fennállhat az eredetiség a műsorban szereplők – így különösen a felperesek – által előadott egyes gondolatok, párbeszédtek tekintetében is. Az sem kizárható, hogy bizonyos részek az eredeti szerkesztői munkán alapuló gyűjteményes műnek minősíthetők az összeállítás egyéni, eredeti voltára tekintettel (az iratokban visszatérően szereplő „mini-hangjátékok” mintájára ezek az elemek akár kis vagy „mini” gyűjteményes műveknek is nevezhetők), nem érintve az eljáró tanácsnak azt a véleményét, hogy az adások egésze nem minősül gyűjteményes műnek. Ez csak az adott adások esetenkénti vizsgálata alapján állapítható meg, s a vizsgálat eredménye adásonként különböző lehet. A tanács azonban – a rendelkezésére álló iratok és hanganyag alapján – megállapítja, hogy a szerzői

jogi védelemre érdemes elemek az egyes adásokon belül általában nem haladják meg az adásidő 10%-át. Ebben az esetben nem szerkesztői tevékenységről van szó, hanem szerzői jogilag védett egyes elemek, anyagok felhasználására kerül sor, melyeknél nem a szerkesztő, hanem az egyes anyagok szerzőinek joga áll fenn.

-.-.-.-.-

Az eljáró tanács, a bíróság által feltett kérdések sorrendjében a következőkben foglalja össze véleményét:

Ad 1. A Cappucino című rádiós műsor, amely a felperesek közreműködésével került sugárzásra, sem a műsor általános formátumát, sem pedig az egyes konkrét adások egészét illetően nem minősül olyan egyéni, eredeti szerkesztésű műnek, amelyre a szerzői jogi védelem kiterjedne.

Ad 2. A rádiós műsor szerkesztése lehet olyan szellemi alkotó munka eredménye, amelynél fogva egyéni, eredeti mű jön létre és kerül sugárzásra. Ezt a konkrét műsorok és sugárzott adások elemzése alapján lehet esetenként megállapítani.

Ad 3. A peradatok alapján megállapítható, hogy a felperesek (illetőleg az érintett részek esetleges más alkotói) a rádiós műsor egyes konkrét adásaiban szereplő részek (párbeszéd, rögtönzések, esetenként kisebb gyűjteményes műveknek számító adásrészek) tekintetében, ezeknek a részeknek az egyéni, eredeti jellegüknél fogva szerzői jogi védelemben részesülnek. Ezeknek a részeknek az aránya adásonként változó volt; általában azonban nem haladta meg az egyes adások időtartamának 10%-át.

Budapest, 2000. augusztus 10.

Dr. Pálos György
a tanács elnöke

Dr. Mann Judit
a tanács előadó tagja

Liszkai Tamás
a tanács szavazó tagja